

RUNNING HEAD: HET EFFECT VAN PERSOONLIJKHEID OP DE KWALITEIT VAN
DE BROER-ZUSRELATIE

Het Effect van Persoonlijkheid op de Kwaliteit van de Broer-zusrelatie

Mirjam Damsteegt

Britt Ketelaar

Universiteit Utrecht

Abstract

Aim: The first aim of this study was to examine the effect of the personality traits extraversion and emotional stability on the quality of the sibling relationships (warmth and conflict). Secondly, gender differences concerning these two concepts and their intercorrelations were examined. **Method:** In this study 892 Dutch adolescents (48.2% man, 51.8% woman), ranging in age from 11 to 14 years, participated. The mean age of the adolescents was 12.48 year ($SD = .58$). The adolescents completed the Quick Big Five (QBF) personality traits questionnaire. The scales measuring extraversion and emotional stability were used. The adolescents also completed the Sibling Relationship Questionnaire (SRQ). The scales measuring warmth and conflict were used. **Results:** Results indicated that extraversion is a positive significant predictor for the degree of warmth and emotional stability is a negative significant predictor for the degree of conflict in the sibling relation. No gender differences were found in the effect of personality on the sibling relation. **Conclusion:** Extraversion was associated with warmth and emotional stability was associated with conflict in the sibling relation. A higher degree of extraversion caused more warmth and a higher degree of emotional stability caused less conflict in the sibling relation. This study provides new information about gender differences regarding the effect of personality traits on the quality of sibling relations. No gender differences were found. Implications of these results are discussed, as well as suggestions for follow-up studies.

Keywords: extraversion, emotional stability, warmth, conflict, sibling relationship.

Het Effect van Persoonlijkheid op de Kwaliteit van de Broer-zusrelatie

Broer-zusrelaties zijn vaak de langstduurende relaties van individuen met invloed op het welzijn en de ontwikkeling van de jeugdige (Kim, McHale, Osgood, & Crouter, 2006; Noller, 2005). Ondanks deze invloed en het feit dat ongeveer 90% van de gehele populatie broers of zussen heeft (Milevsky, 2011), is volgens zowel Noller (2005) als Buist, Deković en Prinzie (2013) de broer-zusrelatie één van de meest genegeerde relaties in onderzoek. De context van broer-zusrelaties is echter van groot belang bij de ontwikkeling van psychopathologie en daarom is het belangrijk om aandacht te besteden aan deze relatie in zowel onderzoek als de klinische setting (Buist et al., 2013). In deze studie wordt onderzocht wat het effect is van persoonlijkheid op de kwaliteit van de broer-zusrelatie en of hierin een verschil is op basis van de seksecombinaties. Persoonlijk kan namelijk eveneens invloed hebben op het ontwikkelen van psychopathologie (Widiger, 2011) en verschillen in de omgang tussen siblings kunnen geassocieerd worden met individuele persoonlijkheid (Riggio, 2000). Persoonlijkheid wordt beschreven door de vijf meest voorkomende persoonlijkheidskenmerken (Big Five) namelijk: openheid, vriendelijkheid, nauwkeurigheid, extraversie en emotionele stabiliteit (Roccas, Sagiv, Schwartz, & Knafo, 2002).

De siblingrelatie

Een harmonieuze siblingrelatie (broer-zusrelatie) wordt gekenmerkt door een hoge mate van warmte en een lage mate van conflict. Warmte wordt beschreven als het gezamenlijk ondernemen van activiteiten en het hebben van een emotionele band met elkaar. Conflict wordt gekenmerkt door ruzies, schelden en onderlinge competitie. Wanneer er sprake is van een harmonieuze siblingrelatie heeft de adolescent meer zelfvertrouwen en een positiever zelfbeeld, waardoor de kans op psychopathologie zoals depressie sterk vermindert (Sherman, Lansford, & Volling, 2006). De kwaliteit van de siblingrelatie kan bijvoorbeeld een protectieve factor zijn bij het ontwikkelen van internaliserende problemen na het meemaken van een stressvolle gebeurtenis (Gass, Jenkins, & Dunn, 2007).

Dit onderzoek zal zich richten op de siblingrelatie in de adolescentiefase, omdat er in deze fase veel veranderingen plaatsvinden op cognitief en sociaal-emotioneel gebied. Deze fase wordt gekenmerkt door een overgang van kindertijd en afhankelijkheid naar volwassenheid en onafhankelijkheid (Spear, 2008). Deze veranderingen zorgen ook voor een verandering in de broer-zusrelatie. Uit verschillende onderzoeken blijkt dat in de vroege adolescentiefase in vergelijking met de kindertijd, jeugdigen minder warmte en nabijheid ervaren in siblingrelaties. Het blijkt dat warmte weer kan stabiliseren of zelfs versterkt kan

worden in de latere adolescentie. Ook nemen conflicten toe tijdens de vroege adolescentie en zij nemen af tijdens de latere adolescentie (Kim et al., 2006). Een mogelijke verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat jeugdigen in de adolescentiefase meer gericht zijn op de wereld buiten de familie, hetgeen kan leiden tot minder betrokkenheid in broer-zusrelaties. De beter ontwikkelde sociale vaardigheden kunnen bepaalde aspecten in de siblingrelatie versterken, zoals wederkerigheid van begrip, zelfs al zijn de jeugdigen meer gericht op de wereld buiten het gezin (Cole & Kerns, 2001). Een toename van conflicten in de broer-zusrelatie in de basisschoolperiode tot en met de vroege adolescentie, is tevens een voorspeller voor de ontwikkeling psychopathologie (Stocker, Burwell, & Briggs, 2002; Branje, van Lieshout, van Aken, & Haselager, 2004). Concluderend kan gesteld worden dat de siblingrelatie sterk kan veranderen gedurende de adolescentiefase en daarom is het interessant om juist deze ontwikkelingsfase te onderzoeken. Het is tevens belangrijk om naar factoren te kijken die de kwaliteit van de siblingrelatie kunnen beïnvloeden. Eén daarvan is persoonlijkheid.

Persoonlijkheid

Er zal onderzocht worden wat het effect is van persoonlijkheid op de kwaliteit van de broer-zusrelatie. De persoonlijkheidskenmerken die in dit onderzoek worden bestudeerd zijn extraversie en emotionele stabiliteit. Er wordt verwacht dat deze twee persoonlijkheidskenmerken effect hebben op de kwaliteit van de broer-zusrelatie, aangezien beide persoonlijkheidskenmerken zowel geassocieerd worden met internaliserende problemen als met de mate van geluk en levenstevredenheid (Clarke, 2004; Hills & Argyle, 2001; Jyhlhä & Isometsä, 2006). Beide kenmerken zijn dus sterk gerelateerd aan het welzijn van adolescenten, echter blijkt emotionele stabiliteit een sterkere voorspeller te zijn dan extraversie (De Neve & Cooper, 1998; Vittersø, 2001). Tevens zijn beide persoonlijkheidskenmerken sterk gerelateerd aan sociale relaties, waarvan de siblingrelatie er één is. Extraverte personen zijn sociaal en zoeken actief sociale situaties op (Lucas, Le, & Dyrenforth, 2008) en emotioneel stabiele personen hebben betere mogelijkheden om hun emoties te reguleren (Ho et al., 2013) waardoor zij zich sociaal beter kunnen aanpassen (Morris, Silk, Steinberg, Myers, & Robinson, 2007).

Personen met een hoge score op extraversie zijn ook actief, spraakzaam en assertief en ze zijn gericht op het behalen van doelstellingen en het voldoen aan sociale standaards. Extraversie wordt tevens gekenmerkt door het opzoeken van spanning, uitdaging en door positiviteit en energie. Personen met een lage score op extraversie zijn juist ingetogen, gereserveerd en voorzichtig (Roccas et al., 2002; Wayne, Musisca, & Fleeson, 2004).

Extraversie wordt ten opzichte van introversie in een hogere mate gekenmerkt door het actief opzoeken van sociale situaties (Lucas et al., 2008). Extraverte personen hechten namelijk veel waarde aan hechte en warme relaties (Deng, Liu, Li, & Hu, 2013). Tevens voorspelt extraversie volgens Parker, Lüdtkke, Trautwein en Roberts (2012) verminderde onzekerheid en een hogere mate van gehechtheid in de siblingrelatie. Kortom: adolescenten met een hoge mate van extraversie zijn sociaal, actief, positief en ze hechten waarde aan warme en hechte relaties. Dit maakt het aannemelijk dat het persoonlijkheidskenmerk extraversie een positief effect kan hebben op de mate van warmte binnen de siblingrelatie.

Doordat extraverte adolescenten zich richten op positieve aspecten, zullen zij mogelijk minder conflicten ervaren. Lage energieniveaus worden namelijk geassocieerd met vermoeidheid wat weer kan leiden tot prikkelbaarheid (Wayne et al., 2004). Deze prikkelbaarheid kan leiden tot een hogere mate van conflict. Extraversie is juist gerelateerd aan hoge energieniveaus en mogelijk kan dit een protectieve factor zijn voor conflicten. Er wordt dus verwacht dat extraversie een negatief effect heeft op de mate van conflict binnen de siblingrelatie.

Personen die hoog scoren op emotionele stabiliteit zijn zelfverzekerd en vrij van angst en depressie. Neuroticisme wordt gezien als de tegenhanger van emotionele stabiliteit, aangezien adolescenten die laag scoren op neuroticisme over het algemeen hoger scoren op emotionele stabiliteit (Barrick & Mount, 2005; Roccas et al., 2002). Volgens Parker en zijn collega's (2012) voorspelt deze tegenhanger meer onzekerheid in de siblingrelatie. Wanneer een adolescent emotioneel stabiel is heeft hij betere mogelijkheden om zijn emoties te reguleren (Ho et al., 2013). Dit houdt in dat zij zich sociaal beter kunnen aanpassen en flexibel om kunnen gaan met stressvolle en emotionele gebeurtenissen (Morris et al., 2007). Daarnaast blijkt uit onderzoek van Furr en Funder (1998) dat het een negatieve invloed heeft op sociale relaties, wanneer een persoon minder emotioneel stabiel is. Concluderend kan gesteld worden dat emotionele stabiliteit een positief persoonlijkheidskenmerk is, aangezien een adolescent met een hoge mate van emotionele stabiliteit betere emotieregulatie vaardigheden heeft en het positief geassocieerd wordt met sociale relaties. Verwacht wordt dat emotionele stabiliteit een positief effect zal hebben op de mate van warmte en een negatief effect op de mate van conflict binnen de siblingrelatie.

Er zijn sekseverschillen in extraversie en emotionele stabiliteit. Meisjes scoren namelijk vaker hoger op extraversie dan jongens (Schmitt, Realo, Voracek, & Allik, 2008). Jongens zijn daarentegen vaker meer emotioneel stabiel dan meisjes, aangezien meisjes hoger

scoren op neuroticisme (Goodwin & Gotlib, 2004; Schmitt et al., 2008; Cheng & Furnham, 2003). De reden voor dit sekseverschil is nog onduidelijk. Mogelijke verklaringen voor dit sekseverschil zijn dat jongens en meisjes door sociale invloeden, zoals benaderingswijze, verschillende coping strategieën ontwikkelen en de wereld anders ervaren (Goodwin & Gotlib, 2004).

Omdat beide persoonlijkheidskenmerken van invloed kunnen zijn op sociale relaties en er verschillen zijn in persoonlijkheid tussen jongens en meisjes, is het belangrijk om te onderzoeken wat het effect van deze kenmerken is op de kwaliteit van een nog weinig onderzochte sociale relatie, namelijk de siblingrelatie. Tevens is er nog geen onderzoek gedaan het effect van persoonlijkheid op de kwaliteit van de siblingrelatie met als moderator sekse. Het is daarom interessant om de seksecombinatie als moderator mee te nemen in deze studie.

Seksecombinaties

Siblingrelaties kunnen bestaan uit diverse seksecombinaties, namelijk broer-broerrelaties, zus-zusrelaties en broer-zusrelaties. Ondanks dat er nog geen onderzoek gedaan is naar het effect van persoonlijkheid op de kwaliteit van de siblingrelatie met als moderator sekse, is er wel literatuur beschikbaar over de sekseverschillen in de kwaliteit van de siblingrelatie.

Uit onderzoek blijkt dat de relatie tussen siblings van dezelfde sekse van betere kwaliteit en positiever zijn dan van siblings van verschillende sekse (Buhrmester & Furman, 1990; Buist, Deković, Meeus, & van Aken, 2002). De relatie tussen zussen is vaak warmer, meer ondersteunend (Dunn, Deater-Deckard, & Pickering, 1999) en intiemer (Cole & Kerns, 2001). Daarnaast hebben zussen meer contact met elkaar dan broers (Lee, Mancini, & Maxwell, 1990). Tevens is de zus-zusrelatie minder vijandig en zijn er minder conflicten (Dunn et al., 1999). Echter blijkt ook uit het onderzoek Graham-Bermann (1994) dat siblingparen van dezelfde sekse meer conflicten hebben dan broer-zusparen.

Er kan geconcludeerd worden dat er verschillen zijn tussen jongens en meisjes wat betreft persoonlijkheidskenmerken en de diverse seksecombinaties in de siblingrelatie. Deze verschillen zeggen echter nog weinig over het sekseverschil in het effect van persoonlijkheid op de kwaliteit van de siblingrelatie. Door deze seksecombinaties als moderator mee te nemen in dit onderzoek wordt er nieuwe informatie verworven over het sekseverschil in het effect van persoonlijkheid op de siblingrelatie.

De huidige studie

In de huidige studie wordt op basis van de gevonden literatuur verwacht dat een hogere mate van extraversie en emotionele stabiliteit zorgt voor een warmere siblingrelatie met minder conflicten. Er is geen literatuur beschikbaar over een mogelijk sekseverschil in het effect van persoonlijkheid op de kwaliteit van de siblingrelatie. Dit blijft voor zowel extraversie als emotionele stabiliteit, een open en exploratieve hypothese.

Aangezien persoonlijkheid en de siblingrelatie effect kunnen hebben op het psychosociaal functioneren, is het belangrijk te weten welke invloed persoonlijkheid heeft op de siblingrelatie. Deze studie richt zich op het effect van de persoonlijkheidskenmerken extraversie en emotionele stabiliteit op de kwaliteit van de broer-zusrelatie en geeft mogelijk implicaties voor preventie. Er is nog geen onderzoek gedaan naar het effect van persoonlijkheid op de kwaliteit van de siblingrelatie met als moderator sekse. Deze studie zal hierover nieuwe informatie opleveren. Tot slot wordt verwacht dat uit deze studie aangrijpingspunten voor verder onderzoek zullen voortkomen.

Methode

Steekproef, procedure en design

De steekproef voor dit onderzoek bestond uit 892 brugklasleerlingen (48.2% man, 51.8% vrouw). De gemiddelde leeftijd van alle respondenten was 12.48 jaar ($SD = .58$). De minimum leeftijd van de respondenten was 11 jaar en de maximum leeftijd was 14 jaar. De gemiddelde leeftijd van de siblings van de respondenten was 13.13 jaar ($SD = 3.76$). Van alle siblingparen waren er 177 broer-broer paren, 195 zus-zus paren en 412 broer-zus paren.

De data is verzameld middels een cross-sectioneel onderzoek. Er zijn scholen (voortgezet onderwijs) geworven voor deelname aan het onderzoek uit de omgeving van studenten van de Universiteit Utrecht. Dit betekent dat het een selecte steekproef was. Brugklassen werden gevraagd mee te doen aan het onderzoek. Met toestemming van ouders hebben 892 brugklasleerlingen een zelfrapportagevragenlijst ingevuld. Deze vragenlijsten werden klassikaal ingevuld in aanwezigheid van studenten van de Universiteit Utrecht. Dit bood de brugklassers de mogelijkheid om vragen te stellen wanneer zij iets niet begrepen.

Meetinstrumenten

Kwaliteit broer-zusrelatie. Om de kwaliteit van de broer-zusrelatie te meten is de Sibling Relationship Questionnaire ([SRQ], Buhrmester & Furman, 1990) gebruikt. Deze kwaliteit wordt gemeten aan de hand van vier aspecten namelijk warmte, macht, conflict en ouderlijke differentiële behandeling. In deze studie wordt gebruik gemaakt van de schalen

warmte en conflict. Deze schalen zijn de gemiddelde scores van de items die horen bij warmte en conflict. De schaal warmte bestaat uit 21 items en de schaal conflict uit negen items. Een voorbeeldvraag van de schaal warmte is ‘Hoe vaak doen jij en je broer/zus aardige dingen voor elkaar?’ en een voorbeeldvraag van de schaal conflict is ‘Hoe vaak hebben jij en je broer/zus onenigheid en ruzie met elkaar?’ De items worden gescoord op een 5-punts Likert-schaal (1 = *nauwelijks*, 2 = *niet zoveel*, 3 = *een beetje*, 4 = *veel* en 5 = *extreem veel*). De Cronbach’s alpha voor de schaal warmte is .94 en de Cronbach’s alpha voor de schaal conflict is .87. Beide schalen kunnen gekwalificeerd worden als betrouwbaar (Field, 2009).

Persoonlijkheid. De Quick Big Five ([QBF], Vermulst & Gerris, 2005) meet persoonlijkheid op basis van vijf persoonlijkheidskenmerken namelijk extraversie, vriendelijkheid, zorgvuldigheid, emotionele stabiliteit en openheid ideeën. In deze studie wordt gebruik gemaakt van de schalen extraversie en emotionele stabiliteit. De totale test bestaat uit een lijst met 30 eigenschappen. Bij elke schaal horen zes eigenschappen en bij elke eigenschap dient aangegeven te worden of de respondent denkt dat deze eigenschap bij hem aanwezig is. Een voorbeelditem bij extraversie is ‘terughoudend’ en een voorbeelditem bij emotionele stabiliteit is ‘prikkelbaar’. Er wordt gescoord aan de hand van een 7-punts Likert-schaal (1 = *klopt helemaal niet* en 7 = *klopt helemaal wel*). De Cronbach’s alpha voor de schaal extraversie is .70 en de Cronbach’s alpha voor de schaal emotionele stabiliteit is .77. Beide schalen kunnen gekwalificeerd worden als betrouwbaar (Field, 2009).

Resultaten

Aan de hand van zes hiërarchische regressieanalyses zijn de hypothesen getoetst die opgesteld zijn naar aanleiding van de gevonden literatuur. Om de schaal extraversie te construeren zijn vier van de vijf items omgepoold en voor de schaal emotionele stabiliteit zijn alle items omgepoold. Een hogere score op beide schalen betekent dat er sprake is van een hogere mate van extraversie en emotionele stabiliteit. De items van de schalen warmte en conflict zijn niet omgepoold. Bij deze schalen betekent eveneens een hogere score een hogere mate van warmte en conflict. In Tabel 1 zijn de beschrijvende statistieken weergegeven voor de gebruikte vragenlijsten binnen dit onderzoek.

Tabel 1.

Beschrijvende Statistieken van Warmte en Conflict en Extraversie en Emotionele Stabiliteit

	Kwaliteit broer- zusrelatie			Persoonlijkheid	
	<i>M</i>	<i>SD</i>		<i>M</i>	<i>SD</i>
Warmte	3.13	.68	Extraversie	3.21	.50
Conflict	2.72	.78	Emotionele Stabiliteit	3.15	.56

Voordat de regressieanalyses zijn uitgevoerd, zijn eerst de correlaties berekend tussen de verschillende variabelen. Voor het uitvoeren van de Pearson correlatietoets is niet voldaan aan de voorwaarde van de normale verdeling, lineariteit en homoscedastiteit. Ondanks de geschonden voorwaarden is de correlatietoets uitgevoerd. Uit de Pearson correlatietoets blijkt dat de correlatie tussen emotionele stabiliteit en warmte niet significant is, maar de correlatie tussen extraversie en warmte is wel significant positief, $r(813) = .17, p < .01$. Dit betekent dat een hogere mate van extraversie samenhangt met een hogere mate van warmte. De correlatie tussen extraversie en de afhankelijke variabele conflict is significant positief, $r(813) = .09, p < .05$. Dit houdt in dat een hogere mate van extraversie samenhangt met een hogere mate van conflict. Daarnaast hangt een hogere mate van emotionele stabiliteit samen met minder conflict, $r(813) = -.17, p < .01$. Deze effecten kunnen gekwalificeerd worden als kleine effecten (Field, 2009).

Vervolgens zijn de hiërarchische regressieanalyses uitgevoerd voor de afhankelijke variabelen warmte en conflict. Voor het uitvoeren van deze analyses is niet voldaan aan de voorwaarden van de normale verdeling, lineariteit, homoscedastiteit en extreme scores. Ondanks dat niet aan alle voorwaarden voldaan is worden de analyses uitgevoerd. Om de drie seksecombinaties te vergelijken zijn dummyvariabelen gemaakt. In de eerste dummy-variabele is de zus-zusrelatie dummy één en de broer-zusrelatie is dummy nul (contrastgroep). In de tweede dummy-variabele is de broer-broerrelatie dummy één en de broer-zusrelatie is eveneens dummy nul. In de derde dummy-variabele is de zus-zusrelatie dummy één en de broer-broerrelatie dummy nul.

Warmte

Dummy-variabele één en dummy-variabele drie zijn significant positief ($\beta = .24, p < .01, \beta = .27, p < .01$). Dit betekent dat zussen significant meer warmte vertonen dan broer-zusparen en broer-broerparen.

In twee van de drie modellen zorgt de toevoeging van de persoonlijkheidskenmerken voor een significant effect. Extraversie is het persoonlijkheidskenmerk dat een significant positief effect heeft op de mate van warmte ($\beta = .15, p < .01, \beta = .16, p < .01$). Dit betekent dat, zoals verwacht, een hogere mate van extraversie zorgt voor meer warmte in de siblingrelatie. Emotionele stabiliteit heeft geen significant effect op de mate van warmte. Dit werd echter wel verwacht naar aanleiding van de literatuurstudie. In Tabel 2 zijn de ongestandaardiseerde en gestandaardiseerde regressiecoëfficiënten voor elk model weergegeven.

Tabel 2.

Ongestandaardiseerde en Gestandaardiseerde Regressiecoëfficiënten voor elke Voorspeller in de Regressieanalyse met Warmte als Afhankelijke Variabele

Voorspeller	Warmte								
	Dummy één ^a			Dummy twee ^b			Dummy drie ^c		
	<i>B</i>	β	ΔR^2	<i>B</i>	β	ΔR^2	<i>B</i>	β	ΔR^2
Stap 1			.06**			.00			.05**
Seksecombinatie	.36	.24**		.04	.03		.31	.27**	
Stap 2			.02**			.02**			.01
Extraversie	.21	.15**		.22	.16**		.09	.06	
Emotionele									
Stabiliteit	-.05	-.04		-.10	-.08		.00	.01	
Stap 3			.00			.00			.00
Seksecombinatie									
x Extraversie	-.09	-.08		-.09	-.07		.00	.00	
Seksecombinatie									
x Emotionele									
Stabiliteit	.10	.08		.02	.02		.07	.08	

Noot: Seksecombinatie werd gedummy-codeerd: ^a0 = broer-zus, 1 = zus-zus; ^b0 = broer-zus, 1 = broer-broer; ^c0 = broer-broer, 1 = zus-zus. $F^a(5, 596) = 10.50^{**}$; $F^b(5, 575) = 2.76^*$; $F^c(5, 363) = 4.51^{**}$

* $p < .05$, ** $p < .01$

Conflict

Dummy-variabele drie is significant negatief ($\beta = -.19, p < .01$). Dit betekent dat zussen minder conflicten vertonen dan broers. Dummy-variabele twee is significant positief ($\beta = .13, p < .01$), wat inhoudt dat broers meer conflicten vertonen dan broer-zusparen.

In alle drie de modellen zorgt de toevoeging van de persoonlijkheidskenmerken voor een significant effect. Het persoonlijkheidskenmerk emotionele stabiliteit is in alle modellen significant negatief ($\beta = -.23, p < .01, \beta = -.18, p < .01, \beta = -.18, p < .01$). Dit betekent dat, zoals verwacht, een hogere mate van emotionele stabiliteit zorgt voor minder conflicten. Op basis van de literatuurstudie werd verwacht dat ook extraversie zou zorgen voor minder conflicten. Hiervoor is echter geen significant effect gevonden.

Voor zowel warmte als conflict zijn geen significante interactie-effecten gevonden. Dit houdt in dat het effect van persoonlijkheid op de mate van warmte en conflict in de siblingrelatie hetzelfde is voor de verschillende seksecombinaties. In Tabel 3 zijn de ongestandaardiseerde en gestandaardiseerde regressiecoëfficiënten voor elk model weergegeven.

Tabel 3.

Ongestandaardiseerde en Gestandaardiseerde Regressiecoëfficiënten voor elke Voorspeller in de Regressieanalyse met Conflict als Afhankelijke Variabele

Voorspeller	Conflict								
	Dummy één ^a			Dummy twee ^b			Dummy drie ^c		
	<i>B</i>	β	ΔR^2	<i>B</i>	β	ΔR^2	<i>B</i>	β	ΔR^2
Stap 1			.00			.02**			.04**
Seksecombinatie	-.09	-.05		.21	.13**		-.30	-.19**	
Stap 2			.05**			.03**			.03**
Extraversie	-.01	-.01		.05	.03		.02	.01	
Emotionele									
Stabiliteit	-.33	-.23**		-.26	-.18**		-.26	-.18**	
Stap 3			.00			.01			.01
Seksecombinatie	-.03	-.03		.05	.03		-.08	-.08	
x Extraversie									
Seksecombinatie	-.04	-.03		.09	.06		-.12	-.11	
x Emotionele									
Stabiliteit									

Noot: Seksecombinatie werd gedummy-codeerd: ^a0 = broer-zus, 1 = zus-zus; ^b0 = broer-zus, 1 = broer-broer; ^c0 = broer-broer, 1 = zus-zus. $F^a(5, 596) = 7.07^{**}$; $F^b(5, 575) = 5.92^{**}$; $F^c(5, 363) = 6.16^{**}$

* $p < .05$, ** $p < .01$

Discussie

Het doel van deze studie was om te onderzoeken of de persoonlijkheidskenmerken extraversie en emotionele stabiliteit effect hebben op de kwaliteit van broer-zusrelatie bij adolescenten. Daarnaast is seksecombinatie als moderator meegenomen om te onderzoeken of er verschil is in het effect van persoonlijkheidskenmerken op de kwaliteit van de broer-zusrelatie voor de diverse seksecombinaties.

Er werd verwacht dat extraversie en emotionele stabiliteit een positief effect zouden hebben op de mate van warmte binnen de siblingrelatie. Tevens werd verwacht dat beide persoonlijkheidskenmerken een negatief effect zouden hebben op de mate van conflict binnen

de siblingrelatie. Uit de resultaten is gebleken dat extraversie een significant positief effect heeft op de mate van warmte en emotionele stabiliteit een significant negatief effect op de mate van conflict in de broer-zusrelatie.

Bij vijf van de zes analyses is het effect van extraversie op de mate van warmte binnen de siblingrelatie significant positief. Dit betekent dat een hogere mate van extraversie zorgt voor meer warmte in de siblingrelatie. Dit resultaat bevestigt de eerder beschreven literatuur. Hieruit blijkt namelijk dat adolescenten die hoog scoren op extraversie, sociaal, actief, spraakzaam en assertief zijn (Wayne et al., 2004; Roccas et al., 2002). Tevens hechten extraverte personen veel waarde aan warme en hechte relaties (Deng et al., 2013). De literatuur beschrijft dus dat extraverte personen warme relaties hebben. Er werd daarom verwacht dat extraversie een positief effect zou hebben op de mate van warmte binnen de siblingrelatie en de resultaten bevestigen deze verwachting. Daarnaast werd verwacht dat emotionele stabiliteit zorgt voor een hogere mate van warmte in de siblingrelatie. Naar aanleiding van de resultaten wordt deze hypothese verworpen. Uit de Pearson correlatietoets bleek eveneens dat deze twee concepten niet met elkaar samenhangen. Er is echter ook weinig onderzoek gedaan naar de samenhang tussen deze twee concepten. De verwachting werd voornamelijk gebaseerd op het feit dat emotionele stabiliteit een positief persoonlijkheidskenmerk is en positief samenhangt met sociale relaties (Morris et al., 2007). De gevonden resultaten kunnen niet eenduidig verklaard worden vanuit de theorie, omdat er niet daadwerkelijk literatuur beschikbaar is over de rechtstreekse relatie tussen emotionele stabiliteit en warmte.

Er werd verwacht dat zowel extraversie als emotionele stabiliteit zorgen voor minder conflicten in de siblingrelaties. Op basis van de resultaten is gebleken dat enkel emotionele stabiliteit een significant negatief effect heeft op de mate van conflict in de siblingrelatie. Dit resultaat werd ook verwacht naar aanleiding van de gevonden literatuur. Een adolescent met een hogere mate van emotionele stabiliteit heeft namelijk betere emotieregulatie vaardigheden. Dit zorgt ervoor dat zij zich na een stressvolle situatie beter aan kunnen passen en dit beschermt hen tegen internaliserende en externaliserende problemen (Ho et al., 2013; Kliewer et al., 2004). Dit verklaart dat een emotioneel stabiele adolescent minder conflicten heeft met zijn broer of zus. Extraversie is daarentegen niet significant voor de mate van conflict in de siblingrelatie, terwijl dit wel verwacht werd. Hierbij dient opgemerkt te worden dat er slechts weinig onderzoek gedaan is naar de samenhang tussen extraversie en conflict. De verwachting dat een hogere mate van extraversie een positief effect heeft op de mate van

conflict in de siblingrelatie werd gebaseerd op het feit dat extraverte personen zich richten op positieve aspecten. Wellicht ervaren zij hierdoor minder conflicten. Ook hebben extraverte adolescenten hoge energieniveaus wat zou kunnen zorgen voor minder prikkelbaarheid omdat lage energieniveaus juist geassocieerd worden met vermoeidheid, wat weer kan leiden tot prikkelbaarheid (Roccas et al., 2002; Wayne et al., 2004). Mogelijk is de afwezigheid van het verwachte effect te verklaren, omdat er ook tegenstrijdige literatuur gevonden is waaruit blijkt dat extraverte personen gezien willen worden als de beste en zij graag sociale aandacht krijgen (Ashton, Lee, & Paunonen, 2002; Barrick, Stewart, & Piotrowski, 2002). Deze eigenschappen kunnen leiden tot assertiviteit, dominantie en spraakzaamheid (Caspi, Roberts, & Shiner 2005; DeYoung, Quilty, & Peterson, 2007). Extraverte personen worden gezien als minder goede luisteraars en hierdoor is het mogelijk dat zij de input van anderen niet altijd goed ontvangen en verwerken (Grant, Gino, & Hofmann, 2011). Wellicht leiden deze eigenschappen juist tot een hogere mate van conflict bij extraverte personen omdat zij veelal de aandacht opeisen, dominant zijn en niet goed kunnen luisteren.

Uit bovenstaande blijkt dat extraversie de bepalende factor is in warmte en emotionele stabiliteit in conflict. Op basis van de literatuurstudie kan geconcludeerd worden dat extraverte adolescenten actief op zoek gaan naar sociale relaties en waarde hechten aan warme relaties. De resultaten bevestigen de gevonden literatuur, omdat blijkt dat extraversie meer effect heeft op de mate van warmte dan emotionele stabiliteit. Warmte wordt namelijk beschreven als het gezamenlijk ondernemen van activiteiten en het hebben van een emotionele band met elkaar. Een emotioneel stabiele adolescent is vrij van angst en depressie en heeft goede emotieregulatievaardigheden. Wanneer sprake is van een mindere mate van emotionele stabiliteit zal de adolescent prikkelbaarder zijn en meer moeite hebben met emotieregulatie, waardoor eerder conflicten kunnen ontstaan. De resultaten bevestigen ook deze literatuur, omdat blijkt dat emotionele stabiliteit meer samenhangt met de mate van conflict dan extraversie.

Er is dus onderzocht of er sprake is van een effect van de persoonlijkheidskenmerken op de mate van warmte en conflict binnen de siblingrelatie. Vervolgens is onderzocht of er verschil is in dit effect voor de drie seksecombinaties. De drie seksecombinaties zijn zus-zusrelaties, broer-broerrelaties en broer-zusrelaties. Uit de literatuur en de resultaten van deze huidige studie blijkt dat er in de zus-zusrelatie sprake is van meer warmte dan in de broer-zus en broer-broerrelatie (Dunn et al., 1999). Tevens blijkt uit de literatuur dat siblingparen van dezelfde sekse meer conflicten hebben dan broer-zus paren (Graham-Bermann, 1994). Uit dit

onderzoek is gebleken dat broers meer conflicten vertonen dan de broer-zusparen en de zussen vertonen minder conflicten dan de broers. De literatuur bevestigt deze bevindingen.

Ondanks de literatuur die beschikbaar is over de verschillen in de persoonlijkheidskenmerken en over de drie seksecombinaties en de verschillen in deze relaties, is er geen literatuur beschikbaar over het verschil in effect van persoonlijkheid op de kwaliteit van de broer-zusrelatie. De hypothesen over de interactie-effecten waren dus open en exploratief. Uit de resultaten is gebleken dat er geen verschil is in effect van persoonlijkheid op de kwaliteit van de siblingrelatie voor de drie seksecombinaties. Dit is nieuwe informatie en betekent dat het effect van persoonlijkheid op de kwaliteit van de broer-zusrelatie voor elke seksecombinatie hetzelfde is.

Deze bevinding dat er geen sekseverschil is in het effect van persoonlijkheid op de kwaliteit van de siblingrelatie, levert nieuwe informatie op en is daarom een sterk punt van deze studie. Naast deze wetenschappelijke relevantie is er ook sprake van maatschappelijke relevantie. De resultaten bieden namelijk implicaties voor preventie, omdat hieruit blijkt dat er geen rekening gehouden hoeft te worden met sekseverschillen in dit effect. Daarnaast is de grootte van de steekproef een sterk punt, aangezien de resultaten daardoor een hogere mate van betrouwbaarheid en generaliseerbaarheid hebben. Ook worden de gebruikte vragenlijsten en schalen beoordeeld als betrouwbaar.

Naast bovengenoemde sterke punten, kent deze studie ook een aantal beperkingen. Doordat het een cross-sectioneel onderzoek betreft zijn de resultaten een momentopname. Wanneer er gebruik gemaakt wordt van een longitudinaal onderzoek zijn er resultaten beschikbaar over een langere periode waardoor de resultaten meer betrouwbaar zijn. Hierdoor wordt er meer inzicht verworven in de processen. Tevens is er niet aan alle voorwaarden voldaan voor het uitvoeren van de analyses. Dit heeft eveneens een negatieve invloed op de betrouwbaarheid. Daarnaast dient opgemerkt te worden dat er niet gesproken mag worden over een rechtstreeks effect van de voorspeller op de afhankelijke variabele. Dit kan enkel wanneer er een causaal verband vastgesteld wordt middels een zuiver experiment. Er is in deze studie gebruik gemaakt van een zelfrapportagevragenlijst. Dit meet de subjectieve beleving en deze beleving kan beïnvloed worden door diverse factoren zoals sociale wenselijkheid, inlevingsvermogen en gemoedstoestand. Hierdoor wordt mogelijk niet het meest realistische beeld weergegeven. Tot slot is de verdeling van de seksecombinaties niet geheel evenredig. Er zijn dubbel zoveel broer-zusparen dan broer-broer en zus-zusparen. Naar aanleiding van de bovengenoemde beperkingen, dienen de resultaten met enige

voorzichtigheid geïnterpreteerd te worden.

Naar aanleiding van de uitkomsten van deze studie kunnen er aanbevelingen voor verder onderzoek geformuleerd worden. Extraversie heeft namelijk een significant positief effect op de mate van warmte binnen de siblingrelatie en emotionele stabiliteit heeft een significant negatief effect op de mate van conflict binnen de siblingrelatie. Aangezien persoonlijkheid dus een significant effect heeft op de kwaliteit van de broer-zusrelatie en deze relatie een belangrijke rol speelt in de ontwikkeling van psychopathologie (Gass et al., 2007; Sherman et al., 2006) is het van belang te onderzoeken wat invloed kan hebben op persoonlijkheid. Het blijkt dat persoonlijkheid beïnvloedt wordt door gedragsproblematiek (Widiger, 2011), motivatie om te presteren (Bipp, Steinmayr, & Spinath, 2008) en andere factoren. Verder onderzoek kan hierover mogelijk meer informatie geven.

Tevens is het van belang om te onderzoeken welke concepten nog meer invloed hebben op de kwaliteit van de broer-zusrelatie. Siblingrelaties kunnen op verschillende manieren worden beïnvloed, waaronder intrapsychische processen zoals gehechtheid, de dynamiek in relaties en sociaal-culturele invloeden (Whiteman, McHale, & Soli, 2011). Het is dus interessant om te onderzoeken of bijvoorbeeld plaats in de kinderrij en cultuur verschillen in dit effect bewerkstelligen. Daarnaast richt dit onderzoek zich op de adolescentiefase. Het is interessant om dit onderzoek uit te voeren in andere leeftijdsfasen, omdat er dan sprake is van andere ontwikkelingsstadia.

Ondanks een aantal beperkingen van dit onderzoek, biedt het nieuwe en interessante informatie. Het blijkt dat extraversie positief samenhangt met warmte en emotionele stabiliteit negatief met conflict in de siblingrelatie. Met name de bevinding dat er geen verschil is wat betreft de seksecombinaties in effect van persoonlijkheid op de kwaliteit van de siblingrelatie, is een belangrijke en nieuwe bevinding, aangezien dit nog nooit eerder onderzocht is.

Referenties

- Ashton, M. C., Lee, K., & Paunonen, S. V. (2002). What is the central feature of extraversion? Social attention versus reward sensitivity. *Journal of Personality and Social Psychology, 83*, 245-252. doi:10.1037//0022-3514.83.1.245
- Barrick, M. R., & Mount, M. K. (2005). Yes, personality matters: Moving on to more important matters. *Human Performance, 18*, 359-372. doi:10.1207/s15327043hup1804_3
- Barrick, M. R., Stewart, G. L., & Piotrowski, M. (2002). Personality and job performance: Test of the mediating effects of motivation among sales representatives. *Journal of Applied Psychology, 87*, 43-51. doi:10.1037/0021-9010.87.1.43
- Bipp, T., Steinmayr, R., & Spinath, B. (2008). Personality and achievement motivation: Relationship among Big Five domain and facet scales, achievement goals, and intelligence. *Personality and Individual Differences, 44*, 1454-1464. doi:10.1016/j.paid.2008.01.001
- Branje, S. J. T., van Lieshout, C. F. M., van Aken, M. A. G., & Haselager, G. J. T. (2004). Perceived support in sibling relationships and adolescent adjustment. *Journal of Child Psychology and Psychiatry, 45*, 1385-1396. doi:10.1111/j.1469-7610.2004.00332
- Buhrmester, D., & Furman, W. (1990). Perceptions of sibling relationships during middle childhood and adolescence. *Child Development, 61*, 1387-1398. doi:10.1111/j.1467-8624.1990.tb02869
- Buist, K. L., Deković, M., Meeus, W., & Aken, M. A. G. (2002). Developmental patterns in adolescent attachment to mother, father and sibling. *Journal of Youth and Adolescence, 31*, 167-176. doi:10.1023/A:1015074701280
- Buist, K. L., Deković, M., & Prinzie, P. (2013). Sibling relationship quality and psychopathology of children and adolescents: A meta-analysis. *Clinical Psychology Review, 33*, 97-106. doi:0.1016/j.cpr.2012.10.007
- Caspi, A., Roberts, B. W., & Shiner, R. L. (2005). Personality development: Stability and change. *Annual Review of Psychology, 56*, 453-484. doi:10.1146/annurev.psych.55.090902.141913
- Cheng, H., & Furnham, A. (2003). Personality, self-esteem, and demographic predictions of happiness and depression. *Personality and Individual Differences, 34*, 921-942. doi:10.1016/S0191-8869(02)00078-8

- Clarke, D. (2004). Neuroticism: Moderator or mediator in the relation between locus of control and depression? *Personality and Individual Differences*, *37*, 245–258. doi:10.1016/j.paid.2003.08.015
- Cole, A., & Kerns, K. A. (2001). Perceptions of sibling qualities and activities of early adolescents. *Journal of Early Adolescence*, *21*, 204-226. doi:10.1177/0272431601021002004
- De Neve, K. M., & Cooper, H. (1998). The happy personality: A meta-analysis of 137 personality traits and subjective well-being. *Psychological Bulletin*, *124*, 197-229. doi:10.1037/0033-2909.124.2.197
- Deng, S., Liu, Y., Li, H., & Hu, F. (2013). How does personality matter? An investigation of the impact of extraversion on individuals' SNS use. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, *16*, 575-581. doi:10.1089/cyber.2012.0383
- DeYoung, C. G., Quilty, L. C., & Peterson, J. B. (2007). Between facets and domains: 10 aspects of the Big Five. *Journal of Personality and Social Psychology*, *93*, 880-896. doi:10.1037/0022-3514.93.5.880
- Dunn, J., Deater-Deckard, K., & Pickering, K. (1999). Siblings, parents and partners: Family relationships within a longitudinal community study. *Journal of Child Psychology and Psychiatry and Alies Disciplines*, *40*, 1025-1037. doi:10.1017/S0021963099004369
- Field, A. (2009). *Discovering statistics using SPSS. Third edition*. London: Sage Publications Ltd.
- Furr, R. M., & Funder, D. C. (1998). A multimodal analysis of personal negativity. *Journal of Personality and Social Psychology*, *74*, 1580-1591. doi:10.1037/0022-3514.74.6.1580
- Gass, K., Jenkins, J., & Dunn, J. (2007). Are sibling relationships protective? A longitudinal study. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, *48*, 167–175. doi:10.1111/j.1469-7610.2006.01699
- Goodwin, R. D., & Gotlib, I. H. (2004). Gender differences in depression: The role of personality factors. *Psychiatry Research*, *126*, 135–142. doi:10.1016/j.psychres.2003.12.024
- Graham-Berman, S. A. (1994). The assessment of childhood sibling relationships: Varying perspectives on cooperation and conflict. *Journal of Genetic Psychology*, *155*, 457-469. doi:10.1080/00221325.1994.9914794
- Grant, A. M., Gino, F., Hofmann, D. A. (2011). Reversing the extraverted leadership

- advantage: The role of employee proactivity. *Academy of Management Journal*, *54*, 528-550. doi:10.5465/AMJ.2011.61968043
- Hills, P., & Argyle, M. (2001). Emotional stability as a major dimension of happiness. *Personality and Emotional Differences*, *31*, 1357-1364. doi:10.1016/S0191-8869(00)00229-4
- Ho, M. Y., Cheung, F. M., You, J., Kam, C., Zhang, X., & Kliewer, W. (2013). The moderating role of emotional stability in the relationship between exposure to violence and anxiety and depression. *Personality and Individual Differences*, *55*, 634-639. doi:10.1016/j.paid/2013.05.004
- Jyhlhä, P., & Isometsä, E. (2006). The relationship of neuroticism and extraversion to symptoms of anxiety and depression in the general population. *Depression and Anxiety*, *23*, 281-289. doi:10.1002/da.20167
- Kim, J. Y., McHale, S. M., Osgood, D. W., & Crouter, A. C. (2006). Longitudinal course and family correlates of sibling relationships from childhood through adolescence. *Child and Adolescence Development*, *77*, 1746-1761. doi:10.1111/j.1467-8624.2006.00971
- Kliewer, W., Cunningham, J. N., Diehl, R., Parrish, K. A., Walker, J. M., Atiyeh, C., . . . Mejia, R. (2004). Violence exposure and adjustment in inner-city youth: Child and caregiver emotion regulation skill, caregiver-child relationship quality, and neighborhood cohesion as protective factor. *Journal of Clinical and Adolescent Psychology*, *33*, 477-487. doi:10.1207/s15374424jccp3303_5
- Lee, G. R., Mancini, J. A., & Maxwell, J. W. (1990). Sibling relationships in adulthood: Contact patterns and motivations. *Journal of Marriage and the Family*, *52*, 431-440. doi:10.2307/353037
- Lucas, R. E., Le, K., & Dyrenforth, P. S. (2008). Explaining the extraversion/positive affect relation: Sociability cannot account for extraverts' greater happiness. *Journal of Personality*, *76*, 385-414. doi:10.1111/j.1467-6494.2008.00490
- Milevsky, A. (2011). *Sibling relationships in childhood and adolescence: Predictors and outcomes*. New York: Columbia University Press.
- Morris, A. S., Silk, J. S., Steinberg, L., Myers, S. S., & Robinson, L. R. (2007). The role of the family context in the development of emotion regulation. *Social Development*, *16*, 361-388. doi:10.1111/j.1467-9507.2007.00389
- Noller, P. (2005). Sibling relationships in adolescence: Learning and growing together. *Personal Relationship*, *12*, 1-22. doi:10.1111/j.1350-4126.2005.00099

- Parker, P. D., Lüdtke, O., Trautwein, U., & Roberts, B. W. (2012). Personality and relationship quality during the transition from high school to early adulthood. *Journal of Personality, 80*, 1061-1089. doi:10.1111/j.1467-6494.2012.00766
- Riggio, H. R. (2000). Measuring attitudes toward adult sibling relationships: The Lifespan Sibling Relationship Scale. *Journal of Social and Personal Relationships, 17*, 707-728. doi:10.1177/0265407500176001
- Roccas, S., Sagiv, L., Schwartz, S. H., & Knafo, A. (2002). The Big Five personality factors and personal values. *Personality and Social Psychology Bulletin, 28*, 789-801. doi:10.1177/0146167202289008
- Schmitt, D. P., Realo, A., Voracek, M., & Allik, J. (2008). Why can't a man be more like a woman? Sex differences in Big Five personality traits across 55 cultures. *Journal of Personality and Social Psychology, 94*, 168-182. doi:10.1037/0022-3514.94.1.168
- Sherman, A. M., Lansford, J. E., & Volling, B. L. (2006). Sibling relationships and best friendships in young adulthood: Warmth, conflict, and well-being. *Personal Relationships, 13*, 151-163. doi:10.1111/j.1475-6811.2006.00110
- Spear, L. P. (2008). The psychobiology of adolescence. *The Search Institute Series on Developmentally Attentive Community and Society, 5*, 263-280. doi:10.1007/978-0-387-72721-9_12
- Stocker, C. M., Burwell, R. A., & Briggs, M. L. (2002). Sibling conflict in middle childhood predicts children's adjustment in early adolescence. *Journal of Family Psychology, 16*, 50-57. doi:10.1037//0893-3200.16.1.50
- Vermulst, A. A., & Gerris, J. R. M. (2005). *QBF: Quick Big Five persoonlijkheidstest handleiding* (Quick Big Five personality test manual). Leeuwarden: LDC Publications.
- Vittersø, J. (2001). Personality traits and subjective well-being: emotional stability, not extraversion, is probably the important predictor. *Personality and Individual Differences, 31*, 903-914. doi:10.1016/S0191-8869(00)00192-6
- Wayne, J. H., Musisca, N., & Fleeson, W. (2004). Considering the role of personality in the work-family experience: Relationships of the Big Five to work-family conflict and facilitation. *Journal of Vocational Behavior, 64*, 108-130. doi:10.1016/S0001-8791(03)00035-6

Whiteman, S. D., McHale, S. M., & Soli, A. (2011). Theoretical perspectives on sibling relationships. *Journal of Family Theory & Review*, 2, 124-139. doi:10.1111/j.17562589.2011.00087

Widiger, T. A. (2011). Personality and psychopathology. *World Psychiatry*, 10, 103-106. doi:10.1002/j.2051-5545.2011.tb00024